

Batea, capital agrícola de la Terra Alta

Batea és una vila agrícola per excel·lència per la fertilitat de les terres i el gran terme municipal, format per amples valls i barrancs. La Vall Major és la principal que encimbella el municipi entre dos dels seus ramals que neixen a la Serra, al sud del territori, i desemboca al nord, al riu Matarranya. Té altres valls com Vora Vall, partint amb Gandesa i Vilalba, la Vall dels Gassos, on existeixen restes del castell andalusí, reconstruït per l'Orde del Temple, la Vall de Pinnyeres, antic poble abandonat i amb l'església dempeus, la Vall de l'Almudéfer, compartit amb el terme de Caseres o la Vall del Massalocà. La fecunditat d'aquestes vallades li atorguen la capitalitat agrícola de la Terra Alta, gràcies als sediments dipositats durant segles dels boscos situats a les seves crestes. I sobretot els terrers orientats a l'est, el famós "panal", que son llims transportats pel vent, provinents del desert del Sàhara arrencats durant mil·lennis d'anys pels vents de garbí. Aquestes fines sorres representen un tresor per les vinyes que s'hi ha plantat i els exquisits vins de la D.O. Terra Alta que se n'elaboren.

La conjunció harmònica d'aquesta terra i el treball artesanal dels pagesos, curosos i perfeccionistes, aconseguen el selecte raïm transformat en vi de bouquet excepcional, amb gustos de plàtan i perfums de sals marines. Són les famoses Garnatxes de la Terra Alta, guardonades i reconegudes a les millors taules del món. Amb el reg de suport del riu Ebre, les vinyes han guanyat en producció i qualitat. Li aporten l'aigua controlada per equilibrar el grau alcohòlic propi del territori, la suavitat de l'aroma, els sabors i olors que hi excel·leixen. Cada vinya és com un hort i cada cep cuidat amb selecte tracte per aconseguir el vi més acreditat. Batea produeix una tercera part del raïm de la DO Terra Alta i d'excel·lent qualitat.

El fenomen de fèrtils terres l'han caracteritzat per les diferents civilitzacions que s'hi han assentat. Ramon Berenguer IV en la conquesta cristiana del Castell de Miravet, dominador de la comarca emmarcada entre els Ports, el riu Algars i Matarranya i el gran riu Ebre, va dotar al castell de l'Algars i el de Batea, per la seva estratègica situació, d'uns privi-

legis seculars per defensar-se de les ràtzies d'andalusins fugits als Ports que baixaven riu Algars avall per proveir-se de recursos. El rei Alfons el Cast li atorgà cartes de repoblament els anys 1181 i 2005. La importància de Batea prosseguí amb la pèrdua del poder l'Orde del Temple i traspassat a l'Orde de l'Hospital, amb l'arribada de famílies d'alts llinatges, com Cardona i Herèdia, havent deixat petjada amb casalicis nobiliaris en tot el Carrer Major. Cases emperxades fins la plaça de l'església, que servien per les vendes ambulants, i pel dia de Fires, que encara es commemora els primers dies de gener. A darreries de juliol, s'hi celebra amb gran esplendor la Festa Medieval, en què participen grans i joves de la vila i hi acudeixen multitud de visitants. Al "Picatxo", el punt més alt del nucli urbà s'hi troba la Vila Closa, amb restes del que fou el castell. Un casc antic gairebé conservat com fou construït els primers segles de la Reconquesta i que es digne de visitar-lo i gaudir-ne de la majestuositat.

La riquesa bateana es percep en la gran església del segle XVIII, d'estil

barroc clàssic, de les més àmplies de la diòcesi de Tortosa dedicada a Sant Miquel. A més disposa d'un altre temple conegut per la Verge del Portal, que és per on tancava el poble fins al segle XVI, tot ell adossat dins de Casa Català. I un imponent Calvari, amb diverses capelles, algunes familiars, amb la de Santa Magdalena i el Sant Sepulcre, al cim del mateix, d'estil renaixentista, que haurien de ser restaurades com bé de protecció especial i de grandiositat única a Catalunya.

Els bateans culturalment són molt actius. El Patronat Pro Batea treballa per recuperar l'extraordinari patrimoni històric, la recuperació monumental i d'investigació, primer amb la publicació *La Vila Closa*, que durant gairebé 30 anys va recopilar 6 volums rememorant la importància històrica, social i humana de la població. I des del 2016 amb la revista *Jorn Nou*, de temàtica local, de la Terra Alta i de les comarques veïnes, que és un referent cultural tant pels continguts com per l'excel·lent edició, per les millors biblioteques. I no podem oblidar-nos de la col·lecció de monografies, que sota el títol "Dos-

Anton Monner
cronista de Gandesa

siers d'Història Terraltenca" compta amb la participació de reconeguts estudiosos com, Josep Alanyà Roig, Josep Serrano Daura, David Tormo Benavent, Àngel Monlleó Galcerà, Josep Sánchez Cervelló, Josep Maria Pérez Suñé o Pere Rams Folch, entre altres autors, de la vintena de treballs publicats fins al moment. El Patronat Pro Batea, amb més de 200 socis, és una de les associacions culturals més prolífiques i de qualitat de les Terres de l'Ebre.

Des d'aquestes pàgines els animo a visitar aquesta extraordinària vila, amb molta història, amb elevat nivell cultural, amb esplèndids cellers viticultors reconeguts arreu del món, cases rurals i hotels ben habilitats i, sobretot, amb l'adob pertinent d'una pròpia cuina de la terra.